

กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติ

นางสาว นิตชา จิงเกษมสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-893-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015787

I10300557

COMMUNICATIVE PROCESS FOR SPIRITUAL DEVELOPMENT OF
SAMNAK DHAMMA PATIBUD (A BUDDHIST TEACHING CENTER)

Miss Nittaya Juangkasemsuk

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-5669-893-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนัก
ธรรมปฏิบัติ

โดย นางสาว นิตยา จิงเกษมสุข

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติ ให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง ของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วิชราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุธ เบญจรงค์กิจ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ)

..... กรรมการ
(ดร. กัญญา จิระทัศน์ประสูต)

..... กรรมการ
(ดร. สีลาภรณ์ นาคทรพร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

นิตยา จิ่งเกษมสุข : กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนัก
ธรรมปฏิบัติ (Communicative Process for Spiritual Development of Samnak
Dhamma Patipatti (A Buddhist Teaching Center) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ธนวี
บุญลือ, 147 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยสำคัญในกระบวนการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจ
ผู้เข้ารับการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติโดยศึกษาปัจจัยผู้ทำการอบรม เนื้อหาของการอบรม วิธีการอบรม
และผู้เข้ารับการอบรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ทำการอบรม เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ไว้วางใจในสายตาของผู้เข้ารับการอบรม
ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เอื้ออำนวยต่อการยอมรับสารของผู้รับสาร
2. เนื้อหาของการอบรม มีความชัดเจน แจ่มแจ้ง สามารถนำไปทดลองปฏิบัติได้ ซึ่งเมื่อผู้รับ
สารเข้าใจเนื้อหาได้แจ่มแจ้งและทดลองปฏิบัติแล้วเห็นผลที่ย่อมง่ายต่อการยอมรับสารต่อไป
3. วิธีการอบรม เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย
และวิธีการชี้ผิด-บอกถูกยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการ เปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของผู้รับสารให้เป็นไป
ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งได้
4. ผู้เข้ารับการอบรม ไม่จำเป็นจะต้องมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจึงจะยอมรับ
สารได้ คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจกลับเป็นความเอาใจใส่ ความเพียร และ
ความอดทนในการปฏิบัติของแต่ละบุคคลเอง

นอกจากนี้ยังได้พบว่า แม้ปัจจัยทุกตัวข้างต้นจะมีความสำคัญ แต่เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกันแล้ว
พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาจิตใจคือ ปัจจัยผู้เข้ารับการอบรม ดังนั้นจึงอาจ
กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาจิตใจบุคคลโดยเฉพาะตามแนวทางพุทธศาสนา จะสำเร็จได้จะต้องประกอบด้วย
ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด โดยเฉพาะผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะต้องมีความตั้งใจจริง การพัฒนาจิตใจจึงจะ
เป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคลเอง สังคมและประเทศชาติได้

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NITTAYA JUANGKASEMSUK : COMMUNICATIVE PROCESS FOR SPIRITVAL
DEVELOPMENT OF SAMAK DHAMMA PATIPATTI (A BUDDHIST TEACHING CENTER).
THISIS ADVISOR : ASSOC. PROF. THANAVADEE BOONLUE, Ph.D. |47 pp.

The objective of this study is to study factors affecting spiritual
development of Samnak Dhamma Patipatti (A Buddhist Teaching Center)

Findings :

1. Credibility, trustworthiness of the communicator, message clarity and triability, Lead to receivers' acceptance of the message content.
2. Face-to-face communication with the right and wrong out pointing affect highly the attitude and behavioural change
3. Receivers' attention, attempt and patience also affect their practice
4. By comparison among source, message, channal and reciver is the most important factor influencing the success of spiritual development

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต *นิสิต*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *อาจารย์*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายท่านด้วยกัน กราบขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ ที่ได้กรุณาไว้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข
ข้อบกพร่อง ตลอดจนข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ กราบขอบพระคุณ ดร. กาญจณี
จิระศักดิ์ประสูต และดร. สีสานรณ์ นาคกรรณ ที่กรุณาไว้เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้ทั้ง ให้คำ
อธิบาย ชี้แนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณแม่เกิดวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนในด้าน
เงินทุน
ท้ายสุดขอขอบคุณผู้เข้ารับการอบรมของสำนักธรรมปฏิบัติทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดี
ตลอดมา

นิตยา จิงเกษมสุข

มีนาคม 2532

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 อัตราร้อยละของผู้เข้ารับการอบรมจำแนกตามอายุและเพศ	108
ตารางที่ 2 อัตราร้อยละของผู้เข้ารับการอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา	109
ตารางที่ 3 อัตราร้อยละของผู้เข้ารับการอบรมจำแนกตามอาชีพ	110
ตารางที่ 4 อัตราร้อยละของผู้เข้ารับการอบรมจำแนกตามรายได้	111
ตารางที่ 5 อัตราร้อยละของเหตุจูงใจที่สำคัญในการเลือกอยู่ปฏิบัติธรรมที่สำนัก ธรรมปฏิบัติ	114
ตารางที่ 6 สรุปผลการวิจัย	140

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
- ความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
- ขอบเขตของการวิจัย	5
- นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
- วิธีดำเนินการวิจัย	7
- ขั้นตอนในการดำเนินงาน	8
- เกี่ยวกับผู้วิจัย	9
- ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาภาคสนาม	11
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	11
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
- แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม	13
- แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสาร	21
3. สภาพทั่วไปของสำนักธรรมปฏิบัติ	27
- สภาพทางภูมิศาสตร์	27
- อาคารก่อสร้างในบริเวณ	27
- ผู้อยู่ประจำสำนัก	30
- ค่านิยมพื้นฐาน	30
- กิจวัตรประจำวัน	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- โครงสร้างการสื่อสารทั่วไปในชุมชน	35
- กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสำนัก	36
- ความเข้มแข็งในการอบรม	37
- วัตถุประสงค์ของการอบรม	38
- การเตรียมการก่อนการอบรม	38
4. ผู้อบรม	39
- ลักษณะทางกายภาพ	39
- ประวัติโดยสังเขป	39
- คุณสมบัติของการเป็นผู้ทำการอบรมเพื่อการพัฒนาจิตใจ	41
1. อุดมการณ์ของผู้อบรม	41
2. ความเป็นผู้รู้	42
3. บุคลิกลักษณะ	50
4. ความตั้งใจในการทำงาน	54
5. คุณลักษณะ	60
5. เนื้อหาของการอบรม	68
- พระพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร	69
- การศึกษาธรรมะจะช่วยสังคมได้อย่างไร	70
- ธรรมะอยู่ที่ไหน	71
- ทุกข์อยู่ที่ไหน	73
- บุญคืออะไร	76
- บุญการี-กัตถุยกตเวทีบุคคลเป็นอย่างไร	79
- คุณพระธรรม-การตอบสนองคุณพระธรรม	81
- พุทธานุสติกรรมฐาน	83
- บุญกุศลอุทิศให้กัน ได้หรือไม่	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- การเคารพความดีไม่รักคนทำความดี-เกลียดความชั่วไม่เกลียดคนทำ ความชั่วเป็นอย่างไร	87
- การแผ่เมตตาตามมีตามทิ้มเทียมอย่างไร	88
- ทำเอาเอง	89
6. วิธีการอบรม	92
- หลักการสำคัญ	92
- แนวคิดพื้นฐาน	92
- รูปแบบ	93
7. ผู้เข้ารับการอบรม	107
- ข้อมูลส่วนตัว	107
- เหตุจูงใจในการปฏิบัติธรรม	111
- ทศนคติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ	117
- ผลการปฏิบัติ	125
8. บทสรุป	129
- ผู้ทำการอบรม	129
- เนื้อหาของการอบรม	131
- วิธีการอบรม	133
- ผู้เข้ารับการอบรม	134
- ข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	145
ประวัติผู้เขียน	147